

**Toespraak van de heer Gilbert Temmerman,
Burgemeester van de Stad Gent, bij het eeuwfeest
van de Maatschappij voor Geschiedenis en
Oudheidkunde te Gent, op 6 november 1993**

Mijnheer de Voorzitter,
Mijnheer de Gouverneur,
Mijnheer de Pro-decaan,
Dames en Heren,

Zeer oprecht wil ik hier de gelukwensen van het Stadsbestuur overbrengen aan het bestuur en de leden van de jubilerende Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent. Als geen andere vereniging is uw eerbiedwaardig genootschap de spiegel van de enorme ontwikkelingen die de historische wetenschap in de voorbije eeuw ook alhier, en met name in onze stad, heeft gekend. Het spreekt vanzelf dat de Gentse universiteit daarin de voortrekkersrol heeft gespeeld, en het is dan ook bijna vanzelfsprekend dat de grote namen uit de richtingen geschiedenis, oudheidkunde en kunstgeschiedenis van de Gentse Alma Mater zonder uitzondering hebben gefungeerd als voorzitters, bestuursleden, referaathouders of inzenders van belangrijke bijdragen voor de Handelingen. Het is bijna een gemeenplaats, te stellen dat de thans honderdjarige historie van uw genootschap de voor de hand liggende invalshoek vormt voor onze kennis van de beroemde Gentse historische school, lopend van Henri Pirenne en Paul Fredericq naar François-Louis Ganshof, Charles Verlinden, Hans Van Werveke en Jan Dhondt. Deze school blijft ook nu nog internationaal sterk haar stempel drukken op het geschiedkundig métier, en het weze mij toegestaan in mijn hulde aan U, Professor De Laet en Professor Van Caenegem - U die vandaag als erevoorzitter en voorzitter dit jubileumfeest presideert - tevens de schare geleerden te betrekken die vanuit hun Gentse thuisbasis vandaag blijvend gestalte geven aan de uitstraling van de geschiedkundige wetenschappen.

Er zijn verschillende redenen waarom ik mij als burgemeester geroepen voel bij dit jubileum woorden van oprechte waardering uit te spreken. Van in de ontstaansperiode is er steeds een goede symbiose geweest tussen uw Maatschappij en de Stad. Ik moge eraan herinneren dat één van de drijfveren voor de oprichting in 1893 de zorg was van een aantal erudiete Gentenaars voor het behoud en de valorisatie van het Gentse stedschoon in die

GILBERT TEMMERMAN

toenmalige periode gekenmerkt door intens breken en bouwen. Het is voldoende bekend dat in de jaren rondom de vorige eeuwende de historische binnenstad een ware metamorfose heeft ondergaan door grootschalige urbanistische ingrepen, waardoor Gent zich tegen de Wereldtentoonstelling van 1913 op z'n best aan de wereld wou presenteren. De Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten en de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde - waarvan de leden trouwens dikwijls dezelfde personen waren - hebben toen met hun historisch onderzoek en kennis van de materie de restauratie en de renovatie zorgvuldig begeleid. Ik weet dat er trouwens ook vandaag in uw kring een levendige belangstelling bestaat voor de inspanningen van de overheid tot behoud en herwaardering van het bouwkundig patrimonium in onze stad.

Een tweede reden waarom het Stadsbestuur met reden bij dit jubileum zijn warme sympathie wil laten blijken is, dat de geschiedenis, de oudheidkunde en de kunstgeschiedenis van Gent in de werking van uw genootschap steeds centraal hebben gestaan. Een welsprekend bewijs daarvan zijn de lezingen die deze morgen zijn gehouden, en waarin de specialisten een indrukwekkend overzicht hebben gegeven van de nieuwste inzichten in de ontwikkeling van de stad, gaande van de ontstaansgeschiedenis tot de nieuwste tijd.

De enge band met het Stadsbestuur moge verder blijken uit het feit dat onze opeenvolgende stadsarchivarissen bijna onafgebroken betrokken zijn geweest bij het bestuur van de Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Ik juich het overigens toe dat opnieuw verschillende stadsambtenaren van het Stadsarchief, de Dienst Stadsarcheologie en het Museum voor Industriële Archeologie en Textiel actief zijn in de werking van uw Maatschappij. Zij vormen mede de verbinding naar onze verschillende stedelijke culturele instellingen, en dragen er - vanuit de specifieke opdracht die de hunne is - toe bij dat de ongemeen rijke cultuurgeschiedenis die Gent bezit wordt doorgegeven naar een breed publiek van Gentenaars, studerende jongeren, bezoekers en belangstellenden uit de gehele wereld. Ik moge er trouwens aan herinneren dat juist uit deze vruchtbare samenwerking van historici en kunsthistorici van Stad en Universiteit enkele jaren geleden het mooie syntheseswerk Gent, Apologie van een rebelse stad is ontstaan, dat intussen, mede dank zij de Franse en Engelse edities ervan, succesvol zijn weg heeft gevonden in de gehele wereld en aldus bijdraagt tot de uitstraling van onze stad.

Wij mogen ons bijgevolg ook als Stadsbestuur om vele goede redenen deelachtig voelen aan de feestelijke sfeer van vandaag. Er zijn, het is waar, in ons land historische genootschappen die oudere adelsbrieven kunnen

TOESPRAAK EEUWFEEST MAATSCHAPPIJ VOOR GESCHIEDENIS

voorleggen. Zo heeft de "Emulatie" van Brugge in 1989 haar 150ste verjaardag gevierd. Waarbij wij, zonder afbreuk te willen doen aan de eer van onze zusterstad, dan weer kunnen verwijzen naar de voorgangster van de Gentse Maatschappij, namelijk de Société des Beaux-Arts et de Littérature, die - eigenlijk veel ruimer dan haar naam zegt -, als historisch, kunsthistorisch en literair genootschap heeft gefungeerd van 1808 tot 1895 en waarvan de voornaamste stichter, architect Louis Roelandt, zopas met veel verve weer in de belangstelling is gekomen naar aanleiding van de schitterende restauratie en de heropening van één van zijn belangrijkste monumenten, het Gentse Operagebouw.

De Société des Beaux-Arts et de Littérature van de 19de eeuw en haar tijdschrift *Messenger des Sciences Historiques*, en trouwens ook de *Cercle Historique et Archéologique de Gand*, zoals uw Maatschappij in de beginperiode veelal met haar Franse benaming werd benoemd, staan als het ware symbool voor de lange weg die, ook op het sociale vlak, in de historiografie van onze stad in de jongste eeuw is afgelegd. Dat de volkstaal, het Nederlands, intussen volop burgerrecht verwierf als een instrument waarmee even goed aan geschiedeniswetenschap kan worden gedaan, is daar slechts één symptoom van. Vooral is de geschiedschrijving, van een wetenschap die beoefend werd door, en voor een elitaire groep uit de "happy few", geëvolueerd naar een discipline met een veel breder maatschappelijk draagvlak. In het bibliografisch overzicht van de geschiedenis van Gent dat hij op het eind van de oorlog publiceerde, wees professor Hans Van Werveke zeer duidelijk deze evolutie aan toen hij stelde: "Meer bepaald wordt (thans) materiaal vergaard, dat eens zal kunnen dienen tot den opbouw van een "sociale" geschiedenis van onze stad, tot de beantwoording van de vraag, waarom en hoe, gedurende zooveel eeuwen, een menschenmaatschappij bij de samenvloeiing van Leie en Schelde nauw aaneengesloten heeft geleefd en, door dat samenleven, eigen groepstrekken verwierf". Zijn bekende *Gent, Schets van een sociale geschiedenis* uit 1947 was daar een eerste proeve van. Van hetzelfde jaar dateert het historische en kunsthistorische overzicht van Gent van de professoren Dhondt en De Keyser. Op welke wijze Jan Dhondt sindsdien brede perspectieven heeft opengetrokken voor deze nieuwe benadering, en vele door hem gevormde historici in dat opzicht heeft weten te enthousiasmeren, is bij de meesten van u voldoende bekend.

Het lijkt geen twijfel dat er in de toekomst weer andere accenten zullen gelegd worden. Mijn generatie heeft de ontwikkeling meegemaakt van wat ik zou durven noemen een pre-moderne, hiërarchische maatschappij, naar een hooggeïndustrialiseerde democratie, waarin ook onderdrukte groepen - zij het niet zonder veel strijd - uiteindelijk de kans hebben gekregen zich te ontplooiën. Nu echter staan alle maatschappelijke fenomenen en alle

GILBERT TEMMERMAN

disciplines, wellicht sterker dan ooit tevoren, weer onder druk, en ook uw vak ontsnapt niet aan het feit dat de zin en de functie ervan weer scherp ter discussie staan. Het is nu eenmaal zo dat, wil het verleden iets betekenen, wij wensen dat het telkens opnieuw geïntegreerd wordt in onze voorstelling van de werkelijkheid. Vandaag is die werkelijkheid, dat de enorme wetenschappelijk-technologische innovaties en de dynamiek van de moderne maatschappij ons het gevoel geven dat de samenleving zich alsmaar sneller van gisteren verwijderd en naar een onbekende toekomst toeraast. Het verleden lijkt geen richtlijnen meer te bieden voor de dringende kwesties die zo massaal en zo verontrustend op ons afkomen, zoals : milieuvernietiging, aantasting van de atmosfeer, kernrampen, overbevolking. De schokkende ervaringen van deze eeuw - fascisme, totalitaire systemen van rechts en van links, extreme intolerantie, terreur en massamoord - hebben onze desoriëntatie versterkt. En door de dramatische omwentelingen sinds 1989 - ook in onze westerse wereld - is ons geloof in de vooruitgang van een universeel beschavingsproces nog verder aangetast. Ofschoon de idealen van democratie en emancipatie hun glans en waarden volop hebben behouden, lijkt het mij toe dat er nood is aan hernieuwde oriëntatie en zingeving, waarbij de behoefte aan een waarachtige en zichtbare historische dimensie zelden groter was dan vandaag.

Maar, zal er een nieuwe zingeving nodig zijn die onze hedendaagse tijd en onze hedendaagse cultuur in hun relatie tot het verleden bepaalt, dan is het alleszins mijn vaste overtuiging dat de basisfuncties van de geschiedenis stevig standhouden en dat het historisch denken een onlosmakelijk onderdeel moet blijven van elke waardevolle maatschappijvisie.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Gouverneur, Dames en Heren,

Als historici, kunsthistorici en archeologen weet u, beter dan wie ook, dat de Gentse stedelijke maatschappij, hoe fascinerend haar eigen geschiedenis ook is, nooit heeft losgestaan van de ontwikkelingen in de omringende wereld. De lokale geschiedenis krijgt slechts haar betekenis als ze ingepast wordt in een breder geheel. Vandaag is het nieuwe Europese vaderland ons oog op de wereld. Ook de historiografie, vertrekkend vanuit het plaatselijk onderzoek, speelt in deze schaalverruiming een onvervangbare rol.

Het is in die zin dat ik vandaag, bij het ingaan van de tweede eeuw van uw werking, u dezelfde creativiteit en wetenschappelijke gedegenheid toewens die de activiteiten van uw genootschap tijdens de voorbije honderd jaar hebben gekenmerkt.

TOESPRAAK EEUWFEEST MAATSCHAPPIJ VOOR GESCHIEDENIS

Alvast mogen er bij deze eeuwvende volop huldewoorden opklinken. Hulde en felicitaties aan het bestuur en de leden van uw jubilerende Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, waarbij ik mij in naam van het College van Burgemeester en Schepenen van harte aansluit.

Ik wil niet nalaten op mijn beurt de gelukwensen van het Stadsbestuur over te maken aan dr. Jozef Scheerder, aan wie deze morgen de De Potter en Broeckaert-prijs werd uitgereikt. Als specialist van het 16de eeuwse Gent heeft hij met zijn onderzoek een onvervangbare bijdrage geleverd tot een betere kennis van de geschiedenis van onze stad in deze schamier eeuw.

Als besluit, Mijnheer de Voorzitter, is het mij een bijzondere eer en een groot genoegen u namens het Stadsbestuur en als hulde om het verdienstelijke werk van uw Maatschappij de medaille van verdienste van de Stad Gent te mogen overhandigen.